

– Eg plágaði lívið av mamma, men fekk ongantíð Danino jogurt, minnist eg, sigur Elisabeth flennandi. Í dag veit hon, at eydnan neyvan verður fullkomin av einum ávísnum slagi av jogurti, men tá ið tíðini var tað hart, at ongantíð vera sum hini børnini.

– Mamma royndi at finna haldgóðar grundgevingar fyri, hví eg ikki kundi fáa hatta vælsignaða jogurtið, sum tey flestu børnini taka fyri givið. Men orsøkin var púra einføld – vit høvdu ikki ráð til tað, sigur Elisabeth.

Og soleiðis vóru øll barnárin. Elisabeth var ongantíð tann, sum var ílatin smart, nýggj klæði. Gentan í grannahúsinum lænti henni klæði, og skuldu klæði keypast, so var tað so at siga altíð í endurnýtsluhandlum. Tað viðfórði, at Elisabeth av útsjónd var øðrvísi enn hini børnini í skúlanum.

– Eg varð illa happað øll árin, tí eg var so nógv øðrvísi. Var altíð í øðrvísi klæðum, átti ongantíð tey røttu tingini, og var í allar mátar øðrvísi enn tey, greiður Elisabeth frá.

Hvørt ár slapp Elisabeth tó at halda føðingardag. Men kostnaðurin var ongantíð hægri enn 400 krónur fyri dagin, og tað spardu tær báðar saman til í fleiri mánaðir.

Húsakuldin stendur rimmarfast í minninum

Tá Elisabeth var 9-10 ára gomul, var tíðin komin til, at hon mátti klára seg sjálva nakrar tímar um vikuna. Orsøkin var, at mamman varð noydd at arbeiða yvir, tí annars fingur tær ikki endarnar at røkka saman. Onkuntíð var Elisabeth hjá onkrari vinkonu, men tær báðar høvdu onga familju í Føroyum um tað mundið, og tað viðfórði, at Elisabeth mátti klára seg sjálva.

– Mamma gav mær eitt nummar at ringja til og segði, at hon kom beinan vegin heim, um eg hevði tørv á henni, minnist Elisabeth.

Hendan hendingin og minnini frá skúlaárunum renna fram fyri Elisabeth, tí í dag veit hon, hvat tað veruliga merkti. Men tað var ikki fyrr enn stóðan gjørdist meira álvarsom, at Elisabeth veruliga varnaðist, at hennara familja ikki var sum aðrar familjur. Eitt var, at mamman var noydd at arbeiða yvir, at hon ikki var ílatin eins og hini, og at hon ikki altíð kundi fara í barnaføðingardag. Men tann dagin, tá ið veruleikin veruliga rakti Elisabeth, var tá tær báðar máttu sita kaldar eitt heilt vikuskifti. Streymurin hevði verið slitin áður orsaka av eftirstøðu, men hesaferð var øðrvísi.

– Mamma fór í panikk, tí tað var fríggjadag seinnapart, at tey slitu streymin, greiður Elisabeth frá.

Mamman hekk í telefonini í nakrar tímar, og fekk at enda bankan at góðtaka eitt minni trot. Men tá var nakað seint, og SEV fekk ikki tendrað fyri streyminum aftur fyrr enn mánadagin.

– Tað var eitt ótrúliga lægið vikuskifti. Tá vit fóru í song, vóru vit ílatin ar tryggjar, triggjar buksur hvør, og lógu ballaðar í øllum vit áttu. Tað var nakað so kalt, minnist Elisabeth.

Kuldin var ikki blíður. Tað var í november mánaður, og eftir bert nakrar tímaruttan streym, var húsið bitandi kalt.

– Tá oljan varð uppi kundu vit altíð

Kristina Thomsen, Elisabeth Thomsen og Ole, sjeikurin hjá Elisabeth.

»Eg minnist væl tey fyrstu jólini vit fingur hjálp. Beint áðrenn høvdu vit tosað um, hvørt vit fóru at hava ráð til dunnuna. Og bráðliga stóð 'jólamaðurin' har«

sita frammanfyri ovnum og fáa hita tann vegin, men tá streymurin varð slitin, var einki at gera fyri at fáa hita, sigur Elisabeth.

Hetta vikuskiftið var eisini merkt av fjáltri. Mest av øllum fyri, at maturin skuldi spillast.

– Vit bóru allan matin úr køliskápinum út í kavan, so at hann ikki skuldi spillast. Vit høvdu ikki ráð til at keypa nýggjan, um so var, sigur Elisabeth.

Tá varnaðist Elisabeth av álvara, at tær báðar vóru fátækar.

Mistu húsini

Tá Elisabeth var ungur tannáringur, misti mamman arbeiði. Tá byrjaði av álvara at rapa undir lítlu familju. Var tað torført at fáa endarnar at røkka saman áðrenn, so var tað hvanna verri uttan mánaðarlaga inntøku.

Og í 2008 varð heimurin hjá teimum báðum endavendur.

Ein maður bankaði á dyrnar ein dagin og kravt var, at tær báðar seldu húsini.

– Hann var í svørtum klæðum og sá grummur út. Eg minnist tað sum, at hann hevði sera vemmilig eygu, sigur Elisabeth.

Mamman gjørdist sera kedd og vónbrotin, og sama við Elisabeth.

– Eg bara græt tann dagin, tí eg visti ikki hvat nú fór at henda okkum, minnist hon aftur á.

Tær báðar vóru noyddar at sleppa sær av við barndómsheimið hjá ommuni og abbanum, og fluttu í eini smærri hús á Kaldbak.

Elisabeth minnist, at mamman ongantíð kærði sína neyð um stóðuna, men kortini visti ungan kvinnan, at okkurt var áfátt.

– Mamma segði mær ikki hvussu illa stóð til við húsunum, fyrr enn hasin maðurin kom inn. Men eg hevði varugan av, at tað stóðan var sera vánalig, eftir at mamma misti arbeiði, sigur Elisabeth.

Tær báðar trivust tó væl í nýggju heimbygdini, sum tær bert búðu í, til

MYNDIR: PRIVAT

kommunan játtaði stuðul til familjuna, so Elisabeth slapp á eftirskúla í Danmark.

Tey bjargaðu jólunum

Elisabeth og tey stúrdur mangan fyri jólunum. Tað er árstíðin, tá ið mangar familjur hava alskyns mat og drekka, nógvar karamellur og góðgæti og alskyns hugna av hesum og hasum slag.

Hugnan høvdu tær báðar eisini, men verri var við jólamatinum og jólagóðgætinum. At finna pening til sjálvan jólamatin var torført, tí ein dunna kostar nóg. Og ikki at tala um alt tað, sum skal serverast afturvið dunnuni.

– Eg minnist væl tey fyrstu jólini vit fingur hjálp. Beint áðrenn høvdu vit tosað um, hvørt vit fóru at hava ráð til dunnuna. Og bráðliga stóð hann har, minnist Elisabeth.

»Hann« er Leif Erik, eisini róptur jólamaðurin. Maðurin, sum tú kanst lesa um aðrastaðni á temasiðunum hesaferð, savnar saman næstan útgignan mat, og berur út til fátækar familjur í landinum.

– Har var ein veldig kurv við dunn, fleskasteik, karamellublikkum og hvat veit eg í. Mamma fór at gráta, so glað hon var, minnist Elisabeth.

Onkur hevði boðað Leif Eriki frá, at hendan familjan hevði trong kor. Og soleiðis fingur tey eini betri jól tað árið.

Seinni komu í menniskjum góður tokki eisini uppi leikin. Annlis Bjarkhamar og hini í felagsskapinum góvu Elisabeth og mammuni gávukort til

ymiskar handlar, og smærri gávur, so sum fløgur, bøkur og líknandi, sum tey høvdu fingið frá fólki og felagsskapinum.

– Hasar 500 krónurnar í gávukortið frá P.E. bjargaði okkum tann mánaðin. Vit kláraðu at keypa mat til allan desember og jólamatin við, sigur Elisabeth.

Tær smærri gávurnar nýttu tær báðar til at bera víðari í gávu.

– Vit høvdu ikki altíð ráð at keypa okkara nærmastu jólagávur, so tað var so deiligt at sleppa at geva tær gávurnar, sum vit fingur frá í menniskjum góður tokki, sigur Elisabeth.

Sjálv fekk Elisabeth mangan leikur og annað stuttligt frá pápanum, sum tá búði í Danmark, meðan jakkar, skógvur ella húgvur stóðu á menu'ini frá mammuni.

– Eg var altíð glað fyri tað, tí eg hevði tørv á tí, sigur Elisabeth.

Hon minnist tó aftur á tann eina dagin – uttanfyri jóltíðir – tá ið mamman yvirskaði Elisabeth, og beyð henni niðan í BR leikur. Elisabeth hevði ongantíð eins nógvar leikur sum hini børnini, og vanligt var ikki, at mamman hevði ráð til ein túr í BR. Men hendan dagin fekk hon eina Bratz dukku.

– Tað var bara tann størsti dagurin nakrantíð, minnist Elisabeth fegin aftur á.

Ongantíð aftur

Tá ið Elisabeth var 20 ára gomul flutt tær báðar fyri síðstu ferð til Danmarkar. Í dag tekur Elisabeth einstakar lærugreinar í Aarhus, og nú eru pengar ikki ein stórir trupulleiki. Men kortini eru tað ávís atferðarmynstur, sum helst ongantíð broytast.

– Hóast eg væl havi ráð til at keypa mær tað eg havi hug til, so hyggi eg kortini altíð í tilbóðsbløð, og keypi mær tey tingini, sum eg veit halda mær longst, sigur Elisabeth.

Hvør vika í barndómsheiminum í

Føroyum byrjaði við, at Elisabeth og mamman fóru ígjøgnum tey ymsu tilbóðsbløðini, og valdu sær út hvat skuldi keypast tað vikuna. Tær høvdu ikki ráð til at bróta figgjarætlanina, so alt var væl tilrættilagt fyri hvønn dag í vikuni, fyri hvørja viku í mánaðinum og fyri hvønn mánað í árinum. Og so fóru tær við bussinum í hvør sín handil við hvør sínum lista. Elisabeth kanska í Bónus á Óðins-hædd og mamman í Miklagarð – har keyptu tær tað, sum avrátt var fyri tað vikuna.

– Hakkikjøt og høsnaungabringa uppá tilbóð. Tað keyptu vit tá vit kundu, tí tað var relativt sunnur matur, sigur Elisabeth.

Men vanligasti kosturin var spaghetti við spinatsós og fiska-fingrar.

Og var høsnaungi á borðinum, so máttu tær báðar bert eta ein part, tí høsnaungin skuldi halda til minst triggjar dagar.

– Sum tað er nóg broytt, staðfestir Elisabeth.

Nú nærkast jólini aftur, og hesaferð verður eingin neyð hjá Elisabeth og teimum. Umsíðir eru tær komnar burturúr fátækadøminum, og í Danmark eydnaðist tað at fáa endarnar at røkka saman.

Og nú jólini eru í hondum leita tankarnir hjá Elisabeth fyrstu og fremst til tær familjur, sum liva í fátækadømi í Føroyum.

– Egeri so takksom fyri, at í menniskjum góður tokki og Leif Erik og onnur eru har, og hjálpa fólki, sum hava tørv á tí. Og trúgv mær, tað eru fátøk fólk í Føroyum, tit siggja tey bara ikki, sigur Elisabeth.

Hon er troyst av, at fátækadømi er tabu í Føroyum og at eingin vil siga sum er.

– Tað er einki pínligt í at vera fátækur. Eg skilji ikki hví tað skal dyljast sum mansmorð, tí høvdu fólk sagt sum var, so vænti eg tey høvdu fingið betri forstáls rundan um tey, sigur Elisabeth.

Hon og mamma hennara koma neyvan aftur til Føroya at búgva. Tær eru snøgt sagt troystar. Troystar av at berjast fyri at fáa nóg mikið til tann síðsta mjólkarpakkan í mánaðinum, til tær 20 krónurnar til føðingardagsgávur, og til alt annað vit onnur als ikki geva okkum far um. Her er ov dyrt, og tað er ov trupult at fáa endarnar at røkka saman.

– Eg minnist mamma plagdi at taka vesipappír við heim frá arbeiðinum, um tað leyp av í endanum av mánaðinum. Slíkt halda fólk er langt úti, men vit vóru noyddar. Alternativt var, at vit einki høvdu síðstu vikuna, sigur Elisabeth.

Tað er slíkt, sum Elisabeth og mamma hennara hava fingið ein ótta fyri. Elisabeth var illa happað, kendi seg uttanfyri, svav í ógvusligum húsakulda, varð tveitt út av heiminum – og alt orsaka av fátækadømi. Tær leiktu ein harðan dyst í Føroyum, men nú hava tær givið upp.

– Eg vænti ikki eg nakrantíð komi aftur, sigur Elisabeth í horninum, áðrenn hon og mamman fara út at keypa tær síðstu gávurnar til jólini 2015 – eini jól, sum eru munandi øðrvísi enn tey undanfarnu í fátækadømi.